

**Noves tombes romanes
a Oxirinc**

**1822: el naixement
de l'Egiptologia**

Sumari

NILUS

Butlletí de la Societat
Catalana d'Egiptologia

Adreça postal:

Carrer d'Aragó, 305, entresol
08009 Barcelona
Telèfon 93 457 81 20

Director:

Josep Padró

Secretària:

Maria Teresa Mascort

Consell de redacció:

Andrés Ayén
Núria Castellano
Juan Antonio Merino
Joan Miralles
Concepció Piedrafita
Esther Pons
Marta Puvill
Marta Saura
Jaume Vivó

Seccions:

Bibliografia:

Josep Padró, Juan Antonio
Merino, Luis Manuel de
Araújo, Jaume Vivó

Fonts greco-llatines:

Concepció Piedrafita

Llocs d'Egipte:

Núria Castellano

Crònica de l'Antic Egipte:

Josep Padró

Crònica de l'Egiptologia:

Josep Padró

Noticiari egiptològic:

Josep Padró

Full Informatiu:

Maria Teresa Mascort

Jaume Vivó

Fotografia de la Coberta:

Vista general de la tomba 11
d'època romana. Necròpolis
Alta (Oxirrinc).

Fotografia: Josep Lluís Banús.

Fotografia de la darrera Coberta:

Coberta de la *Lettre à
M. Dacier* de Champollion Le
Jeune, París 1822.

Edita:

Libreria MIZAR

Impressió:

Gráficas Irlanda, s.a.
ISSN 1133 - 5343

Dipòsit legal:

B. 38263-1992

Memòria provisional dels treballs realitzats en el jaciment
d'Oxirrinc (El-Bahnasa, província de Minia, Egipte) durant
la campanya de 2009 _____ 3

*Josep Padró, Eloy Algorri, Hassan Ibrahim Amer, Jordi Campillo,
Núria Castellano, Dolors Codina, Marguerite Erroux-Morfin, Mª Luz Mangado,
José Javier Martínez, Maite Mascort, Esther Pons, Eva Subías*

Revisió de 5 anys de restauracions a Oxirrinc. Les tasques
de la campanya de 2009 _____ 27

Bernat Burgaya amb la col·laboració de Roger Xarrié

El Sr. Josep de la Vega i Gómez (Barcelona, 1925-2008) _____ 30

Josep Padró

Bibliografia

Bibliografia Egiptològica Ibèrica (BEI): Anys 1976 i 2007 _____ 31

*Josep Padró (J.P.P.), Luis Manuel de Araújo (L.A.),
Juan Antonio Merino (J.M.), Ariadna Rodríguez (A.R.) i
Jaume Vivó (J.V.)*

Crònica de l'Antic Egipte, circa 1975-1951 a.C. _____ 36

Josep Padró

Crònica de l'Egiptologia, 1822 _____ 37

Josep Padró

Noticiari egiptològic _____ 38

*Núria Castellano, Maite Mascort, Josep Padró i
Concepció Piedrafita*

Memòria d'activitats culturals desenvolupades
en el darrer curs 2008-2009 _____ 43

Joan Bertran i Reguera

Nilus es distribueix gratuïtament als socis de la Societat Catalana d'Egiptologia. Les entitats poden rebre **Nilus** per intercanvi amb publicacions similars, o com a socis institucionals, pagant la quota corresponent que comprèn l'import del butlletí i les despeses d'enviament.

La revista **Nilus** sotmet els originals que es presenten per ser publicats, al parer d'un mínim de dos avaluadors.

La revista **Nilus** no s'identifica necessàriament amb l'opinió dels seus col·laboradors, en els treballs publicats, que són de la completa responsabilitat dels seus respectius autors.

Revisió de 5 anys de restauracions a Oxirrinc.

Les tasques de la campanya de 2009

Bernat Burgaya

INTRODUCCIÓ

En tots aquests anys d'excavacions al jaciment d'Oxirrinc, diversos professionals s'han encarregat d'aquesta tasca que anomenem "restauració i conservació arqueològica", aquesta tasca ha anat dirigida a la salvaguarda, la prevenció i l'extracció, mitjançant tècniques diverses, dels diferents elements trobats.

Elements que tenen un origen divers, no només en quant a cronologia sinó també en material constitutiu; és ben diferent el tractament d'una pintura mural, a la que té un metall com pot ésser una moneda. Aquests professionals tenen nom i llinatge i són: Roger Xarrier, Pere Rovira, Dolors Manyà i jo mateix. Val a dir que hem tingut la possibilitat de treballar conjuntament i de manera coordinada amb Roger Xarrier i Pere Rovira, especialistes amb les tècniques pictòriques. Això per a mi ha estat un luxe. El que també ha estat un luxe, ha estat treballar directament amb tot l'equip que s'encarrega de fer possible l'excavació d'aquest únic i sorprenent jaciment.

REVISIÓ DE 5 ANYS D'INTERVENCIONS:

Personalment, aquesta campanya passada (2009) ha estat molt significativa, ja que és el meu 5é any com conservador de camp.

Les intervencions realitzades durant aquests 5 anys no han estat exemptes de problemàtiques, les més importants són les generades per la diversitat del material així com la quantitat d'aquests. L'enorme volum de material recuperat condiciona notòriament el temps que es pot dedicar a cada objecte i exigeix a la vegada una discriminació important.

S'ha procurat sempre que tot els materials tinguin un mínim d'intervenció per a procurar-los una estabilitat, una perdurabilitat, emperò el treball exhaustiu s'ha realitzat única i exclusivament a aquells objectes que pel seu valor documental, pel seu especial origen i estat de conservació o el seu valor estètic així ho exigien.

Mentre preparem un seguit d'articles temàtics, que esperem que puguem posar a la disposició de tothom aviat, farem aquí un petit resum dels objectes trobats més emblemàtics d'aquests darrers anys, en alguns d'ells encara hi treballem any rere any.

2005

Durant aquest any, una de les troballes en les quals hi vaig haver de dedicar més temps i esforços varen ésser els objectes de bronze; entre ells hi havia la que anomenem

"Olla d'Osiris", però també en sortiren alguns d'altres de desperdigats en altres punts. Tot això, recordem, va sortir de la Tomba 14. (Foto 1). Altres elements a destacar foren els teixits, que ni que són de difícil intervenció es varen poder estabilitzar i emmagatzemar; aquests formaven part de l'embolcall d'un cos de nen/nena d'època copte (Foto 2).

Foto 1

Foto 2

2006

Aquest any foren més notòries les intervencions "in situ" es a dir, les intervencions directes al jaciment i no tant al laboratori. Aquestes foren tant de consolidació estructural, com de neteja de sarcòfags, l'ajuda d'extraccions i estudi de mòmies (en col·laboració amb Annie Perraud) així com l'extracció d'unes inscripcions al sector 16 (Foto 3). Tot i això cal esmentar les monedes trobades a l'Osireion, les quals permeteren una datació fidedigne.

Foto 3
2007

Potser aquest fou un dels anys de més varietat, la diversitat dels objectes i elements trobats en quant a la seva naturalesa feien extremadament complex el tractament exhaustiu. Nombroses eren les peces que necessitaven un tractament immediat, una bona documentació i un treball continuat, no només limitat a aquesta campanya sinó que també ens ha acompanyat en les successives. Si bé això també ens passà, durant la passada campanya amb els elements de tipus pictòric (pintures i escriptures murals), aquest any ens ha deixat molta feina si en un futur volguéssim fer una exposició. A tenir en compte són: diverses màscares de mòmia, una d'elles d'especial interès (Foto 4) i que any rera any s'ha anat intervenint. També el sector 16 ens aportava més pintures a tractar, per tant ja teníem feina "in situ" i feina acumulada al laboratori. Pel que fa als metalls i més concretament els bronzes, continuarem sortint, a diferents sectors, estatuetes d'Osiris i monedes (Foto 5). La col·laboració es va fer necessàriament estreta

Foto 5

entre tots els implicats en les tasques d'extracció, intervenció de restauració i estudi posterior.

2008

Fou un any intens i de molta feina, diversos elements a destacar: es va fer una "ràtzia" per envestir l'enorme quantitat de feina de pintures murals, Roger Xarrier i Pere Rovira estigueren 10 dies intensos i monotemàtics. També sorgir l'anomenat "tresor" de monedes, que pel que fa a mi hem donar una feinada, ja que ni havien de tots els tamanys i de tot tipus, totes s'havien de fer net i documentar-les minuciosament (ara val a dir que una feinada ben agraïda vist el resultat que ha donat el seu estudi). Una altra ditada de mel, si hem permeteu l'expressió fou la recuperació d'un paper amb escriptura, el seu desplegament i neteja donar molt bons resultats.

2009

Aquest en canvi el podríem anomenar l'any dels cartonatges i els oxirrincs. Alguns dels recuperat són especialment interessants, ja sigui per que reflexen un acurat treball de fabricació tant en guix com en policromia, com per la documentació que ens aporta. S'ha seguit també amb els treballs acumulats, entre ells les pintures murals del sector 16 i la màscara (Foto 6).

Foto 4

Foto 6

LES TASQUES DE DE LA CAMPANYA 2009.

Bernat Burgaya i Roger Xarrié

Com cada any la campanya ha tingut 2 tipus d'intervencions diferents, per una banda les intervencions "in situ" i per altre banda la feina de laboratori:

- Les intervencions "in situ" han estat bàsicament l'extracció de les pintures trobades els darrers anys al sector 16, l'engassat i la protecció d'altres trobades enguany, així com també l'extracció de diversos cartonatges apareguts a la zona de la Tomba 11 (sota la casa funerària).

- Les intervencions a laboratori han consistit en el tractament dels diferents cartonatges recuperats, així com el tractament de neteja i estabilització dels elements metàl·lics, majoritàriament bronzes.

També s'ha ajudat en la neteja d'elements delicats, com inscripcions sobre pedra, ceràmica, paper i altres elements. Així com s'han aportat idees i conceptes en els diversos àmbits que afecten al període d'excavació o restauració.

INTERVENCIONS "IN SITU"

SECTOR 16, HABITACIÓ 4:

Estructura localitzada durant la campanya 2007. Són unes pintures que estan realitzades sobre estuc-guix, amb un suport murari de tova. Son pintures al tremp.

L'estat de conservació de les pintures era força bo, la problemàtica principal que tenien era la falta d'adherència al seu suport. (Foto 7)

Foto 7

SECTOR 2 B:

Extracció dels diversos cartonatges, de manera parcial, ja sigui per la fragilitat d'aquests, ja sigui per la inexistència dels elements com màscares.

SECTOR 19:

S'han engassat tot un seguit d'inscripcions i una creu dibuixada, es tracta d'inscripcions en diversos colors (vermell, negre i groc) sobre estuc-guix, en suport tova.

INTERVENCIONS AL LABORATORI.

CARTONATGES:

Després de la consolidació del suport, s'han pogut extreure les gasses col·locades per a l'extracció, s'ha netejat mínimament per a facilitar la seva lectura. (Foto 8)

Foto 8

ELEMENTS METÀL·LICS:

Bàsicament ha consistit en la neteja i estabilització de monedes (Foto 9), també s'han pogut fer altres elements interessants, com una tira d'osiris i unes grapes sobre fusta.

Foto 9